

परिशिष्टम्

व्यवहार-वाक्यानि

हरिः ॐ / नमो नमः/ नमस्कारः/ प्रणामः!	— Hello!
सुप्रभातम्	— Good morning
सुमध्याह्नम्	— Good afternoon
शुभरात्रिः	— Good night
अस्तु	— Alright/ Okay
कृपया	— Please
धन्यवादः	— Thank you
स्वागतम्	— Welcome
क्षम्यताम्	— Excuse me/ Pardon me/ Sorry
चिन्ता मास्तु	— Don't worry
श्रीमन्	— Sir
मान्या/आर्या	— Lady
साधु-साधु/ समीचीनम्	— Very good
आम्	— Yes
ना	— No
अलम्	— Enough/ Stop
श्रीमन्! अहं जल-पानार्थं गन्तुम् इच्छामि?	— Sir! May I go to drink water?
श्रीमन्! अहं लघुशङ्कार्थं गन्तुम् इच्छामि?	— Sir! May I go to toilet?
श्रीमन्! अहं किम कार्यार्थं गन्तुम् इच्छामि?	— Sir! I want to go for some work?
अहं प्रष्टुम् इच्छामि	— I want to ask something
अहं न जानामि	— I don't know
मया न ज्ञातम्	— I didn't understand
कथमस्ति भवान्/भवती?	— How are you?
आगच्छन्तु	— Come in

उपविशन्तु	— Sit down
उत्तिष्ठन्तु	— Stand up
ज्ञातम् वा ?	— Do you understand?
बहिर्गच्छतु	— Get out
अलं वार्तालापेन/ मा वदत	— Don't talk
पुनः मिलामः	— See you again
जन्मदिनस्य शुभाशयाः	— Happy birthday
नववर्षस्य शुभाशयाः	— Hearty greetings for a happy New Year
सफलतायै अभिनन्दनम्	— Hearty congratulations on your success
शुभाः ते पन्थानः	— Happy journey
नववर्षं नवचैतन्यं ददातु	— Let the new year bring a new life
भवदीयः समारम्भः यशस्वी भवतु	— Wishing the function a grand success
शतं जीव शरदो वर्धमानाः	— May you live for a hundred years
भवतः नाम किम्?	— What is your name?
भवान् कुत्र गच्छति?	— Where are you going?
भवान् कस्यां कक्षायां पठति?	— In which class do you study?
भवतः विद्यालस्य नाम किम्?	— What is the name of your school?
भवान् कुत्र वसति?	— Where do you live?
मम नाम ..... अस्ति	— My name is .....
अपि कुशलं ते/ भवतः/ भवत्या?	— Are you fine?
कथं चिरादागतोऽसि?	— Why did you come late?
किं जातम्?	— What happened?
अपि सर्वं कुशलम्?	— Is everything Okay?

भवान् ह्यः कुत्र गतः आसीत्?	— Where did you go yesterday?
भवता/भवत्या किं पृष्टम्?	— What have you asked?
भवता/ भवत्या किं कथ्यते?	— What do you say?
किम् एतत् उचितम्?	— Is this right?
भवता/ भवत्या! ज्ञातम् एतत्?	— Do you! understand this?
किम् भवान्/भवती एतदर्थम् अनुमतिः दास्यति?	— Would you give me permission for this?
मम अपि एषः विचारोऽस्ति	— This is also my opinion
सर्वे कुशलिनः सन्ति	— Everyone is fine
शान्तं भव	— Be calm
कलहं मा कुरुत	— Don't quarrel
तूष्णीं भव।	— Be quiet
उपविशत यूयम्	— Sit down please
पाठं पठत	— Read this lesson
पाठं स्मरत	— Learn this lesson
सत्यं वद	— Always speak the truth
प्रियं वद	— Always speak politely
किं खादसि?	— What do you eat?
शनैः वद	— Speak slowly
उच्चैः मा वद	— Don't speak loudly
किमर्थम् उच्चैः वदसि?	— Why do you speak loudly?
वृथा मा वद	— Don't speak unnecessarily
किमर्थम् एवं जल्पसि?	— Why are you beating around the bush?
शीघ्रं कुरु	— Be quick
अलम् अतिविस्तरेण	— Unnecessary elaboration is not required
अलम् अतिविकल्थनेन	— Unnecessary selfpraise is not required

अलम् मिथः कलहेन	— Don't quarrel
उच्चैः करतलध्वनिं कुरुत	— Clap loudly
अत्र उपविशत	— Sit here
अवकरम् इतस्ततः मा क्षिपत	— Don't throw garbage here and there
गीतं गायत	— Sing a song
मह्यं चाकलेहं देहि	— Give me a chocolate
अहम् अपि खादितुम् इच्छामि	— I also want to eat
लेखं लिखत	— Write an essay
भोजने किम् अस्ति?	— What is the menu for the meal?
गतः कालः पुनः न आयाति	— The past never comes back
समयस्य सदुपयोगं कुरुत	— Always use your time wisely
पठितस्य अभ्यासं कुरुत	— Practice what you read
मया कार्यं कृतम्	— I have completed my work
मया कार्यं न कृतम्	— I have not completed my work
पाठं स्मृतं न वा ?	— Have you learnt this lesson?
किमर्थं तूष्णीम् असि ?	— Why are you quiet?
त्वरितं कुरुत	— Do it quickly
एतत् उचितं न अस्ति	— This is not fair
निरर्थकं कार्यं मा कुरुत	— Don't do useless work
सुष्ठु उक्तम्	— Well said
सज्जाः भवत	— Be ready
अभ्यासं कुरुत	— Do Practise

ध्येय-वाक्यानि

सेवा अस्माकं धर्मः	— थल सेना
शं नो वरुणः	— जल सेना
नभः स्पृशं दीप्तम्	— वायु सेना
योगक्षेमं वहाम्यहम्	— भारतीय जीवन बीमा निगम
विद्ययाऽमृतमश्नुते	— राष्ट्रीय शैक्षिक अनुसंधान और प्रशिक्षण परिषद्
यतो धर्मस्ततो जयः	— उच्चतम न्यायालय
शरीरमाद्यं खलु धर्मसाधनम्	— अखिल भारतीय आयुर्विज्ञान परिषद्
निष्ठा धृतिः सत्यम्	— दिल्ली विश्वविद्यालय
विद्ययाऽमृतमश्नुते	— काशी हिन्दू विश्वविद्यालय
बलस्य मूलं विज्ञानम्	— रक्षानुसंधान विकास संगठन
अहर्निशं सेवामहे	— डाक तार विभाग
सत्यं शिवं सुन्दरम्	— दूरदर्शन
आदित्याज्जायते वृष्टिः	— भारतीय मौसम विभाग
बहुजनहिताय बहुजनसुखाय	— आकाशवाणी
तत् त्वं पूषन् अपावृणु	— केन्द्रीय विद्यालय संगठन
ज्ञानविज्ञानविमुक्तये	— विश्वविद्यालय अनुदान आयोग
असतो मा सद्गमय	— केन्द्रीय माध्यमिक शिक्षा संस्थान
सत्यमेव जयते	— भारत सरकार
धर्मचक्रप्रवर्तनाय	— लोक सभा
युद्धं प्रज्ञायै	— सैन्य विद्यालय
योऽनूचानः स नो महान्	— राष्ट्रीय संस्कृत संस्थान
योगः कर्मसु कौशलम्	— भारतीय प्रशासनिक सेवा अकादमी
जननीजन्मभूमिश्च स्वर्गादपि गरीयसी	— नेपाल सरकार
जलेष्वेव जयामहे	— इण्डोनेशिया जल सेना
कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन	— इण्डोनेशिया वायु सेना
आकाशे शत्रून् जहि	— थल सेना में वायु रक्षा विभाग
श्रमेव एव जयते	— श्रम मंत्रालय